

Addicions a l'article "Mots Catalans d'origen aràbic" (pp. 1-81)

Cascall (p. 14). El mot existeix també en murcià, en la forma *casca* (García Soriano, Lemus).

Xereca (p. 16). El mateix mot aràbic està a la base del murcià *jarea* «especie de pan de higo formado con dos macocas o brevas secas» (García Soriano).

Corfa (p. 18). Steiger em fa notar que el canvi de *i* o *a* en *u*, en contacte amb un fonema velaritzat (*k̄* entre altres) és regular en certs parlars moderns; p. ex. : *kartās* > tunis. *kurtās*. La variant *kárfa*, assenyalada a la p. 19, és, sens dubte, l'ètimon del murcià *cárfola* «película que cubre lo hervido» (Lemus).

Descarcatar (p. 29). Com que el significat restava un poc imprecís, serà bo d'adduir els dos exemples següents, que ens mostren el mot amb els significats de 'escatar, escrostonar' i 'erosionar':

El pedestal de hon asenta Sent Thomas de Vilanova se ha de *escarcatar* al arrededor y llevar tot lo alcheps y mortar (doc. de València, 1694, *Anales del Centro de Cultura Valenciana*, VIII, 217).

Un aqüeducte ... passava el riu a nivell; mes la corrent va *escarcatant* el llit i arrancant, a poc a poc, l'obra de fàbrica (Primigènius [= N. Primitiu Gómez?], *ibíd.*, p. 178).

Monfara (p. 34). Escrig dóna la variant *manfareta* «Zarandillo. Zaranda, cribo pequeño».

Rabera (p. 38). El cast.-port. *rebaño, -anho*, potser no té res a veure amb l'àrab i prové de RAMVM + -ANEVM, amb dissimilació de les dues nasals, de la mateixa manera que el cat. *ramat* ve de *rama* i l'it. *branco* pertany a la mateixa arrel que el nostre *branca* (com observa per a aquest últim Rohlfs, *RLiR*, VII, 138). El que em fa inclinar a creure-ho és que, a Andalusia, *rebaño* significa «vara verde y algo gruesa» (Alcalá Venceslada). Tanmateix, la M intervocàlica sol dissimilar-se en *v* i no pas en *b* : NVMERVVM > it. *novero*, DAMASCENAM > fr. ant. *davoisne*, LAMINAM > **llavna* > *llauna*. No cal dir que, en tot cas, el cat. *rabera* no pot tenir res a veure amb RAMVM, perquè ací, no havent-hi una altra nasal, mancaria la causa de la dissimilació.

Manjarra (p. 44). *Majarrer* significava 'oubrer d'una església (a càrrec del qual estava la *ma(n)jarra*)', com es veu pel text següent:

Portar a Sent Luys Bertran... fins a posarlo en la Iglesia de Sent Pere ... Suma lo present conte 40 lliures ... la qual quantitat ha de ser pagada per lo *majarrer* de la Fabrica nova del Riu (doc. València, 1693, *Anales del Centro de Cultura Valenciana*, VIII, 215; un altre exemple a la p. 216).

Taibola (p. 45). El pas del tipus *tābūt* a *taibūt* en hispano-àrab és explicat fonèticament per Grammont, *Traité de Phonétique*, p. 288.

Baldà (p. 53). La forma *baula*, avui només balear, s'havia usat també en el Principat:

Per los golfos, *baules*, e per 4 jornals de un mestre, e per un forrellat que féu en una porta del dit palau... (doc. Barcelona, 1373, *Homen. Rubió i Lluch*, II, 516).

Cas (p. 54). S'empra també a Sarroca (Pallars, *BCEC*, XLVII, 23). El diccionari Alcover solament dóna un exemple antic, d'un manuscrit de la Biblioteca Universitària de València, del segle XVI; però el derivat *cassut*, aplicat a una espasa d'un sol tall, és a dir que té *cas*, surt ja en el XV (exemple mal interpretat pel diccionari Alcover):

Y ab darts y ses llances ... Espases caçudes, y bons maneresos [lleg. : macerosos], Estochs, y grans aches.. (*Brama dels Llawradors*, v. 126).

Galze (p. 55). Que el substantiu *galze* és més modern que el verb *engalzar* o *galzar* ho confirma el fet que *galzador* ja està testificat en el segle XV (Aguiló, 2 ex.), mentre que el testimoni més antic que conec de *galze* (en la forma *gâlser*, amb *r* anorgànica freqüent en el valencià de la baixa època en mots d'aquesta estructura, cf. *câlzer*, *cónter*) és molt posterior:

... En lo mig de dits pedrestals a la part de dalt se faça un *galser* abon encaixara un mecho ... pera que encaixe en lo *galser* que tindran dits pedrestals (doc. València, 1602, *Anales del Centro de Cultura Valenciana*, VIII, 102-103).

Atalbar (p. 65). La forma *atovar* no és exclusiva del *Curial*. Diez (*Etym. Wörterbuch*, p. 427) i, darrera d'ell, Meyer-Lübke (*REW*, 773) fan venir «spanisch *atobar* 'in Erstaunen setzen, betäuben'» d'un *ATTŪBARE derivat de TŪBA 'trompeta'. Però el qualificatiu de *spanisch*, en general, li ve gran a aquest mot. És cert que algunes edicions del diccionari de l'Acadèmia el registren com a terme antiquat sense qualificar-lo de dialectal, però el Diccionari d'Autoritats diu : «voz aragonesa que corresponde a confundir, halucinar o embobar» i tots els testimonis que en duen aquest diccionari i el *Dicc. Histórico de la L. Española* són manlevats a l'aragonès P. Manero (nascut a Cariñena l'any 1599). Avui *atobar*

és murcià (García Soriano : «aturdirse; cansarse con exceso, extenuarse») i valencià («atolondrar, aturdir», confós amb *atovar* 'estovar' en Escrig). Crec que s'ha de considerar *atovara* o *tobar* com una variant d'*atalbar* que del català ha passat als dialectes castellans veïns i que res no té a veure amb el ll. TŪBA, mot que a penes ha deixat descendents romànics. Encara més inadmissible és l'etimologia d'Eguílaz : àr. *ḍayḍar* «vertige, tournoiement de tête», per raons fonètiques evidents (el radical de *atobar* és *atob-*, no *atobar-*).

Apèndix (pp. 68 i ss.). Em desplauria molt que ningú pogués creure que amb aquestes notes pretenc rebaixar el mèrit de l'obra de Steiger. Al començament d'aquest article he dit una part del bé que en penso. Crítics més competents i tan exigents com M. L. Wagner (*VKR*, VI, 289-294), n'han fet l'elogi, al qual no puc sinó adherir-me sense reserves; tornar-lo a fer jo seria una immodèstia. En tota obra filològica s'esmunyen forçosament un cert nombre d'apreciacions discutibles o errades i s'hi poden notar algunes omissions. Quan es tracta d'un llibre mediocre ningú no es pren la molèstia d'insistir-hi, però si és un llibre destinat a servir de base per a les investigacions futures durant molts anys, és costum que cada erudit hi aportï els sens addenda-correctiva, que són alhora un homenatge al valor excepcional del treball. Qui no ha publicat una llista de rectificacions al diccionari de Meyer-Lübke? Però cap dels qui ho han fet no ha pretès negar que aquest diccionari és una obra mestra. És en aquest sentit que, al costat de moltes que no contenen més que una confirmació, en algunes d'aquestes notes m'he permès proposar una interpretació diferent de la defensada per Steiger.

Conservació del *ta marbuta* (p. 70). És dubtós que la pèrdua d'aquest so en estat constructe davant vocal sigui deguda a la data d'introducció tardana. Qui sap si és més aviat un fet dialectal? En tot cas els parlars magrebins moderns, com em fa notar Steiger, el conserven curosament. Si jo ho havia interpretat d'aquella manera és perquè els dos casos que en conec es troben en dues de les encontrades hispàniques (Granada i Menorca) on la llengua àrabica va sobreviure fins més tard.

R > L (pp. 74 i ss.). En la seva introducció Steiger diu que no vol estudiar sinó l'evolució articulatòria dels fonemes i que pensa emprendre un altre treball sobre la substitució combinatòria. Com que aquest fenomen pot interpretar-se com un fet de dissimilació en el seu origen, és natural que Steiger no en parlés en el seu llibre. Esperem que l'altre treball no es faci enyorar gaire temps i que, quan el redacti, la meua nota sigui d'alguna utilitat. Als exemples inexplicats encara de *r > l* en mots d'origen europeu cal afegir el cat. *espelma* 'bugia' > SPERMA. *Cluixir* per *cruixir* és també aragonès (Kuhn, *RLiR*, XI, 106).

J. C.